

МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра філософії
Навчальний рік 2022-2023

СИЛАБУС ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ
«СОЦІОЛОГІЯ ТА МЕДИЧНА СОЦІОЛОГІЯ»

(назва освітнього компоненту)

Нормативний чи вибірковий освітній компонент: вибірковий

Форма здобуття освіти: очна

(очна; заочна; дистанційна)

Галузь знань 22 «Охорона здоров'я»

(шифр і назва галузі знань)

Спеціальність 221 «Стоматологія»

(шифр і назва спеціальності)

Спеціалізація (за наявності) _____

Освітньо-професійна програма (освітньо-наукова програма) «Стоматологія»

Другого магістерського рівня вищої освіти

Курс 1

Силабус навчальної дисципліни
розглянуто на засіданні кафедри
філософії

Протокол від
“26” серпня 2022 року №1

Завідувачка кафедри

(підпис)

К.І. Карпенко

(прізвище та ініціали)

“26” серпня 2022 року

Схвалено методичною комісією
ХНМУ з проблем загальної та
передфахової підготовки

(назва)

Протокол від
“31” серпня 2022 року №1

Голова

(підпис)

О.Ю. Вовк

(прізвище та ініціали)

“31” серпня 2022 року

РОЗРОБНИКИ СИЛАБУСУ:

1. Марущенко Олег Анатолійович – доцент кафедри філософії, кандидат соціологічних наук, доцент.

ДАНІ ПРО ВИКЛАДАЧІВ, ЩО ВИКЛАДАЮТЬ ОСВІТНІЙ КОМПОНЕНТ

Прізвище, ім'я, по батькові, посада, вчене звання, науковий ступінь:

1) Марущенко Олег Анатолійович – доцент кафедри філософії, кандидат соціологічних наук, доцент.

Професійні інтереси: соціологічні дослідження, соціально-емоційне навчання, гендерні студії, сучасні методики викладання соціо-гуманітарних дисциплін.

Посилання на профайл викладача:

<http://distance.knmu.edu.ua/user/profile.php?id=8581>

Контактний телефон: +380991654389

Корпоративна пошта викладача: oa.marushchenko@knmu.edu.ua

Консультації очні:

відповідно до графіку відпрацювань на кафедрі (за попередньою домовленістю);

Консультації онлайн:

на одній з платформ: Moodle, ZOOM, Google Meet, згідно з графіком.

Локація кафедри:

м. Харків, пр. Науки, 4, 3 поверх, к. 116, роб. тел. (057) 707-73-38, електронна пошта: kaf.5med.filosofii@knmu.edu.ua

2) Федоренко Ольга Олександрівна, асистентка кафедри філософії

Професійні інтереси: соціологія, філософія, соціальна філософія

Посилання на профайл викладача:

<http://distance.knmu.edu.ua/user/profile.php?id=16747>

Контактний телефон: +380956945761

Корпоративна пошта викладача: oo.fedorenko@knmu.edu.ua

Консультації очні:

відповідно до графіку відпрацювань на кафедрі (за попередньою домовленістю);

Консультації онлайн:

на одній з платформ: Moodle, ZOOM, Google Meet, згідно з графіком.

Локація кафедри:

м. Харків, пр. Науки, 4, 3 поверх, к. 116, роб. тел. (057) 707-73-38, електронна пошта: kaf.5med.filosofii@knmu.edu.ua

ВСТУП

Силабус освітнього компоненту «Соціологія та медична соціологія» складений відповідно до освітньо-професійної програми (далі – ОПП) «Стоматологія» та Стандарту вищої освіти України (далі – Стандарт), другий (магістерський) рівень, галузі знань 22 “Охорона здоров'я”, спеціальності 221 «Стоматологія».

Опис освітнього компоненту (анотація): Вивчення дисципліни «Соціологія та медична соціологія» спрямоване на введення студентів у простір соціального пізнання, формування поглибленого уявлення про соціальну реальність, характеристику соціальних явищ і процесів в контексті цілісного уявлення про суспільство, ознайомлення з соціологічними візіями щодо сфери медицини та охорони здоров'я й діяльності лікаря, інтерпретації людської поведінки під соціологічним кутом зору. Вивчення дисципліни «Соціологія та медична соціологія» сприятиме кращому розумінню ролі та місця людини у суспільстві, зокрема особливостей соціалізації особистості, системи соціальних статусів та ролей.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є суспільство як цілісна система, особистість як продукту культури, медицина та система охорони здоров'я як соціального інституту, а також принципи й закономірності побудови соціальних зв'язків.

Міждисциплінарні зв'язки: Навчальна дисципліна «Соціологія та медична соціологія» має, передусім, зв'язки з такими дисциплінами, як «Філософія», «Етика», «Філософія сім'ї та кар'єри», «Нерівність та дискримінація у суспільстві».

Пререквізити: Для вивчення дисципліни є бажаним попереднє засвоєння інших предметів суспільно-гуманітарного напрямку, натомість, це не є обов'язковим.

Постреквізити: «Філософія сім'ї та кар'єри», «Нерівність та дискримінація у суспільстві».

Посилання на сторінку освітнього компоненту в MOODLE

<http://distance.knmu.edu.ua/course/view.php?id=4117>

1. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТУ

1.1. Метою вивчення освітнього компоненту є формування соціологічного бачення суспільства як цілісної системи, особистості як продукту культури, медицини та системи охорони здоров'я як соціального інституту, а також принципів й закономірностей побудови соціальних зв'язків.

1.2. Основними завданнями вивчення освітнього компоненту є допомогти студентам скласти чітке уявлення про соціологічні підходи та методи аналізу соціальної реальності;

ознайомити студентів з понятійно-категоріальним апаратом і з основними дефініціями та концепціями соціології;
сформувані цілісне уявлення про суспільство, принципи й закономірностей побудови соціальних зв'язків;
показати процес і механізми формування особистості, вписаної у суспільний контекст;
розкрити соціологічний підхід до вивчення медицини та системи охорони здоров'я й діяльності лікаря.

1.3. Компетентності та результати навчання, формуванню яких сприяє дисципліна (взаємозв'язок з нормативним змістом підготовки здобувачів вищої освіти, сформульованим у термінах результатів навчання у ОПП та Стандарті).

1.3.1. Вивчення навчальної дисципліни забезпечує опанування студентами компетентностей:

Інтегральна: Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у галузі охорони здоров'я за спеціальністю «стоматологія» у професійній діяльності або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується невизначеністю умов і вимог.

Загальні:

ЗК2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК3. Здатність застосовувати знання у практичній діяльності.

ЗК4. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК6. Навички використання інформаційних і комунікаційних технологій.

ЗК7. Здатність до пошуку, опрацювання та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК8. Здатність до адаптації та дії в новій ситуації..

ЗК9. Вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК10. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК11. Здатність працювати в команді.

ЗК13. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

ЗК14. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.

ЗК15. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

Спеціальні (фахові, предметні):

СК15. Опрацювання державної, соціальної та медичної інформації.

1.3.2. Вивчення освітнього компоненту забезпечує набуття студентами наступних програмних результатів навчання

ПРН14. Аналізувати та оцінювати державну, соціальну та медичну інформацію з використанням стандартних підходів та комп'ютерних інформаційних технологій.

ПРН16. Формувати цілі та визначати структуру особистої діяльності на підставі результату аналізу певних суспільних та особистих потреб.

1.3.3. Вивчення освітнього компоненту забезпечує набуття студентами наступних соціальних навичок (Soft skills):

Здатність висловлювати та відстоювати власну позицію;

Вміння критично мислити;

Вміння самостійно приймати рішення;

Брати відповідальність за власні рішення;

Комунікбельність, ініціативність;

Здатність до адаптації та дії в новій ситуації.

2. ІНФОРМАЦІЙНИЙ ОБСЯГ ОСВІТЬОГО КОМПОНЕНТУ

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика освітнього компоненту	
		денна форма навчання	
Кількість кредитів: 3	Напрямок підготовки: 22 «Охорона здоров'я» (шифр і назва)	Вибірковий ВК14	
Загальна кількість годин: 90	Спеціальність: 221 «Стоматологія» (шифр і назва)	Рік підготовки:	
		1-й	
		Семестр	
		1-й або 2-й	
Годин навчання: аудиторних – 40 самостійної роботи студента – 50	Освітньо-кваліфікаційний рівень: <u>магістр</u> ОПП «Стоматологія»	Лекції	
		-	-
		Практичні	
		40 год.	-
		Лабораторні	
		-	-
		Самостійна робота	
		50 год.	-
Індивідуальні завдання:			
-			
Вид контролю: залік			

2.1 Опис дисципліни

2.2.1 Лекції непередбачено

2.2.2 Практичні заняття

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Методи навчання	Форми контролю
1.	Соціологія як наука про суспільство	4	Розповідь, пояснення	Усне опитування (індивідуальне і фронтальне)
2.	Конкретно-соціологічні дослідження: сутність та методика	4	Синтетичний: Презентація, ілюстрація	Тестовий контроль
3.	Суспільство та його структура.	2	Презентація, ілюстрація	Усне опитування (індивідуальне і фронтальне)
4.	Соціальна мобільність та маргінальність у суспільстві	2	Презентація, ілюстрація	Усне опитування (індивідуальне і фронтальне)
5.	Особистість та її соціалізація.	2	Розповідь, пояснення, дедуктивний	Усне опитування (індивідуальне і фронтальне)
6.	Статусно-рольові характеристики особистості. Особистість лікаря та особистість пацієнта, їх статусно-рольові відносини	2	Розповідь, пояснення, дедуктивний	Усне опитування (індивідуальне і фронтальне)
7.	Культура та суспільство. Специфіка лікарської діяльності: ціннісно-нормативний аспект	4	Розповідь, пояснення, ілюстрація	Усне опитування (індивідуальне і фронтальне)
8.	Гендер у системі культури	4	Розповідь, пояснення, дедуктивний	Перевірка творчих робіт, доповідь, виступ на задану тему
9.	Соціальна поведінка особистості та девіація. Девіація та медицина. Девіантна поведінка та лікарська практика	4	Розповідь, пояснення, дедуктивний	Анотації, Тестовий контроль
10.	Конфлікти як соціальне явище. Специфіка конфліктів у медичному середовищі	4	Розповідь, пояснення, дедуктивний	Усне опитування (індивідуальне і фронтальне). Стенова доповідь

11.	Сім'я та шлюб у сучасному світі. Роль та статус сімейного лікаря у сучасному суспільстві	4	Аналітико-синтетичний, дедуктивний	Усне опитування (індивідуальне і фронтальне) Реферат
12.	Сфери медицини та охорони здоров'я як об'єкт соціологічного аналізу. Соціальні причини захворювань	4	Презентація, Аналітико-синтетичний, частково-пошуковий	Усне опитування (індивідуальне і фронтальне) Тестовий контроль, Залік
	Всього годин	40		

2.2.3. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	Методи навчання	Форми контролю
1.	Соціологія як наука про суспільство	5	Проблемний, частково-пошуковий, дослідницький	Самоконтроль
2.	Конкретно-соціологічні дослідження: сутність та методика	5	Проблемний, частково-пошуковий, дослідницький	Самоконтроль
3.	Суспільство та його структура. Соціальна мобільність та маргінальність у суспільстві	5	Проблемний, частково-пошуковий	Самоконтроль
4.	Особистість та її соціалізація. Статусно-рольові характеристики особистості. Особистість лікаря та особистість пацієнта, їх статусно-рольові відносини	5	Проблемний, частково-пошуковий	Самоконтроль
5.	Культура та суспільство. Специфіка лікарської діяльності: ціннісно-нормативний аспект	5	Частково-пошуковий, дослідницький	Самоконтроль
6.	Гендер у системі культури	5	Проблемний, частково-пошуковий	Самоконтроль
7.	Соціальна поведінка особистості та девіація. Девіація та медицина. Девіантна поведінка та лікарська практика	5	Проблемний, частково-пошуковий	Самоконтроль
8.	Конфлікти як соціальне явище. Специфіка конфліктів у медичному середовищі	5	Проблемний, дослідницький	Самоконтроль
9.	Сім'я та шлюб у сучасному світі. Роль та статус сімейного лікаря у сучасному суспільстві	5	Частково-пошуковий, дослідницький	Самоконтроль

10.	Сфери медицини та охорони здоров'я як об'єкт соціологічного аналізу. Соціальні причини захворювань	5	Проблемний, частково-пошуковий	Самоконтроль
	Всього годин	50		

3. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

3.1. Оцінювання успішності навчальної діяльності здобувачів освіти проводиться відповідно до чинної Інструкції з оцінювання навчальної діяльності здобувачів вищої освіти в Харківському національному медичному університеті затвердженої наказом ХНМУ від 21.08.2021 № 181.

Контроль поточної навчальної діяльності здійснюється викладачем академічної групи на кожному практичному занятті відповідно до нижчезазначених видів діяльності з використанням певних критеріїв оцінювання:

1. УСНА ВІДПОВІДЬ:

“відмінно” ставиться за повну, вичерпну відповідь на основні питання, а також на додаткові питання викладача. При цьому студент повинен продемонструвати глибоке знання основного теоретичного матеріалу з дисципліни, вміння логічно і творчо мислити, аргументувати основні положення, вдало ілюструвати їх прикладами із життя або художньої літератури, продемонструвати вміння відстоювати власну точку зору при розв'язанні задач, проблемних ситуацій, спираючись при цьому на добре володіння основною термінологією дисципліни.

“добре” загалом залишаються ті ж вимоги, що й для оцінки **“відмінно”**, при недостатньо повній відповіді на деякі питання.

“задовільно” виставляється, якщо студент засвоїв основні положення курсу, володіє необхідним мінімумом понять, може використати їх при розв'язанні задач. При цьому можливі нечіткі відповіді на деякі основні і додаткові питання, а також репродуктивність мислення.

“незадовільно” ставиться тоді, коли не виконуються названі вище вимоги.

2. ПРЕЗЕНТАЦІЯ ДОПОВІДІ (РЕФЕРАТУ) В АУДИТОРІЇ:

“відмінно” ставиться за вміння чітко, зрозуміло донести основні положення проблеми в межах наданого для цього часу (7-10 хвилин), за відповіді на запитання аудиторії, за вміння володіти її увагою, а також за емоційно натхнений контекст доповіді і належне технічне оформлення реферату відповідно до вимог наукових праць.

“добре” ставиться при виконанні вище визначених умов, але при недостатньо повному виконанні їх обсягів.

“задовільно” ставиться, якщо студент демонструє виключно репродуктивний підхід до викладання проблеми без елементів творчості, без належного оформлення тексту реферату.

“незадовільно” ставиться у тому випадку, коли студент не в змозі презентувати реферат, не володіє матеріалом, який у ньому викладений, а також у тому випадку, якщо реферат взагалі не підготовлений.

3. СТЕНДОВА ВІДПОВІДЬ:

“відмінно” ставиться за повну, вичерпну відповідь на поставлене питання, коли студент має продемонструвати не тільки глибоке знання основного теоретичного матеріалу з дисципліни, а і вміння логічно і творчо мислити, аргументувати основні положення, спираючись при цьому на добре володіння основною термінологією дисципліни.

“добре” - загалом залишаються ті ж вимоги, що й для оцінки **“відмінно”** при недостатньо повній або вірній відповіді на питання.

“задовільно” виставляється, якщо відповідь є нечіткою, недостатньо аргументованою, неповною або у більшій мірі невірною.

“незадовільно” ставиться тоді, коли відповідь відсутня або є невірною.

4. АКТИВНІСТЬ НА ПРАКТИЧНОМУ ЗАНЯТТІ:

Оцінюється заохочувальними балами відповідно до участі у обговоренні питань, а також з урахуванням якості наданих відповідей.

5. САМОСТІЙНА ПОЗААУДИТОРНА РОБОТА

оцінюється під час поточного контролю теми на відповідному занятті з урахуванням виконання наступних вимог:

- додатково підготовлена інформація з теми заняття вдома;
- здійснено знайомство з першоджерелами;
- здійснено рецензування джерел (анотації);
- підготовка презентаційних матеріалів;
- робота з нормативними джерелами;
- портфолію;
- підготовка есе;
- виконання творчих завдань.

Під час оцінювання засвоєння кожної навчальної теми дисципліни та підсумкового заняття (ПЗ) студенту виставляється оцінка за національною 4-бальною шкалою. Підсумковий бал з ПНД визначається як середнє арифметичне національних оцінок за кожне заняття та ПЗ, округлене до 2-х знаків після коми та перераховується у багатобальну шкалу за таблицею 1.

Таблиця 1. Перерахунок середньої оцінки за поточну діяльність у багатобальну шкалу:

4-бальна шкала	200-бальна шкала	4-бальна шкала	200-бальна шкала	4-бальна шкала	200-бальна шкала
5	200	4.22-4,23	169	3.45-3,46	138
4.97-4,99	199	4.19-4,21	168	3.42-3,44	137
4.95-4,96	198	4.17-4,18	167	3.4-3,41	136
4.92-4,94	197	4.14-4,16	166	3.37-3,39	135
4.9-4,91	196	4.12-4,13	165	3.35-3,36	134
4.87-4,89	195	4.09-4,11	164	3.32-3,34	133
4.85-4,86	194	4.07-4,08	163	3.3-3,31	132
4.82-4,84	193	4.04-4,06	162	3.27-3,29	131
4.8-4,81	192	4.02-4,03	161	3.25-3,26	130

4.77-4,79	191	3.99-4,01	160	3.22-3,24	129
4.75-4,76	190	3.97-3,98	159	3.2-3,21	128
4.72-4,74	189	3.94-3,96	158	3.17-3,19	127
4.7-4,71	188	3.92-3,93	157	3.15-3,16	126
4.67-4,69	187	3.89-3,91	156	3.12-3,14	125
4.65-4,66	186	3.87-3,88	155	3.1-3,11	124
4.62-4,64	185	3.84-3,86	154	3.07-3,09	123
4.6-4,61	184	3.82-3,83	153	3.05-3,06	122
4.57-4,59	183	3.79-3,81	152	3.02-3,04	121
4.54-4,56	182	3.77-3,78	151	3-3,01	120
4.52-4,53	181	3.74-3,76	150	Менше 3	Недостатньо
4.5-4,51	180	3.72-3,73	149		
4.47-4,49	179	3.7-3,71	148		
4.45-4,46	178	3.67-3,69	147		
4.42-4,44	177	3.65-3,66	146		
4.4-4,41	176	3.62-3,64	145		
4.37-4,39	175	3.6-3,61	144		
4.35-4,36	174	3.57-3,59	143		
4.32-4,34	173	3.55-3,56	142		
4.3-4,31	172	3.52-3,54	141		
4.27-4,29	171	3.5-3,51	140		
4.24-4,26	170	3.47-3,49	139		

3.2. Питання до заліку:

1. Особливості соціології, її об'єкту, предмету та функцій.
2. Історичні тенденції розвитку соціологічного знання, його специфіка.
3. Місце соціології в системі суспільних і гуманітарних наук.
4. Зміст і призначення, різновиди конкретно-соціологічних досліджень.
5. Програма соціологічного дослідження та її розділи.
6. Методи збору соціологічної інформації. Різновиди опитування.
7. Вимоги до соціологічної анкети, її структура, класифікація запитань у соціологічній анкеті. Шкали у соціологічній анкеті.
8. Суспільство як об'єкт соціологічного аналізу. Ознаки суспільства.
9. Історичні типи суспільства.
10. Різноманітні підходи щодо природи розвитку суспільства. Еволюція і революція як два шляхи розвитку суспільства.
11. Соціальні групи: сутність і класифікація.
12. Соціальні інститути: функції, структура, види. Феномен інституціоналізації.
13. Типи стратифікаційних структур. Теорії соціальної стратифікації.
14. Маргінальність як соціальне явище: сутність і причини.
15. Сутність соціальної мобільності, її канали і динаміка. Різновиди соціальної мобільності.
16. Особистість як об'єкт соціологічного аналізу. Завдання соціології щодо вивчення особистості.
17. Співвідношення понять "людина", "індивід", "особистість", "індивідуальність". Структури особистості.
18. Поняття соціального статусу. Вроджені, приписані та набуті статуси.
19. Визначення соціальної ролі. Мережа ролей. Рольовий набір. Рольовий конфлікт.

20. Типологія особистості. Соціально-культурні детермінанти формування типу особистості.
21. Ідеальний, модальний, базисний типи особистості.
22. Соціалізація особистості. Агенти соціалізації та їх роль у формуванні особистості.
23. Ресоціалізація та десоціалізація особистості.
24. Теорії особистості.
25. Поняття культури в соціології. Культура як соціальний феномен.
26. Основні елементи культури. Матеріальна і духовна культура.
27. Форми і види культури.
28. Етноцентризм, ксеноцентризм, культурний релятивізм.
29. Субкультура, її форми та складові. Різновиди субкультур. Сучасні молодіжні субкультури.
30. „Стать” і „гендер” – сутнісне розмежування понять.
31. Місце гендеру у ціннісно-нормативній системі суспільства.
32. Гендерна нерівність і сексизм у сучасному суспільстві.
33. Гендерні стереотипи як інструмент гендерної поляризації, сегрегації й утвердження гендерної нерівності в суспільстві.
34. Гендерна соціалізація: зміст і механізми.
35. Специфіка соціальної поведінки.
36. Соціальні норми як регулятор соціальної поведінки. Соціальний контроль як механізм соціальної регуляції поведінки.
37. Конформізм і девіація. Три компоненти девіації. Основні підходи до аналізу причин девіантної поведінки.
38. Біологічні, психологічні та культурологічні теорії девіації.
39. Соціологічні теорії девіації.
40. Основні види та форми девіантної поведінки.
41. Фактори ризику девіантної поведінки.
42. Форми девіантної поведінки та лікарська.
43. Соціологія конфлікту як галузь соціологічної науки. Соціологічні пояснення природи конфлікту.
44. Конфлікт як соціальне явище. Види конфлікту. Структура конфлікту. Учасники конфлікту та їх ролі в ньому.
45. Основні джерела та передумови конфлікту у медичному середовищі. Предмет конфлікту у медичному середовищі.
46. „Сім'я” і „шлюб”: сутнісне розмежування двох понять. Сім'я як соціальна цінність.
47. Різновиди сім'ї і шлюбу.
48. Соціальні функції сім'ї.
49. Особливості сім'ї та шлюбу у сучасному суспільстві.
50. Медична соціологія як галузь соціології: предмет та завдання.
51. Основні сучасні світові тенденції розвитку медицини та сфери охорони здоров'я.
52. Соціологічне значення понять «здоров'я» та «хвороба». Етапи становлення: нормоцентричний, нозоцентричний, вірогідностний.

53. Соціологічне значення понять „спосіб життя” і „якість життя”. Статусні індикатори якості життя.
54. Основні соціальні причини і фактори захворювань.
55. Моделі медицини: «гіппократівська модель медицини», «саморегулятивно-профілактична модель».

3.3. Правила оскарження оцінки: кожний студент має право на оскарження отриманої оцінки, для чого передусім, має звернутися до свого викладача, а за необхідності – до завідувачки кафедри, професорки Карпенко К.І. (головний корпус, 3-ій поверх, к. 117; на електронну пошту ki.karpenko@kntmu.edu.ua).

4. ПОЛІТИКА ДИСЦИПЛІНИ

Силабус та сам процес викладання дисципліни враховує можливість повноцінного залучення здобувачів освіти з особливими освітніми потребами. Кафедра філософії – це простір, вільний від будь-якої дискримінації, дружній до осіб з особливими освітніми потребами.

Академічні очікування від студентів/-ок. Вимоги до курсу

Очікується, що студенти та студентки відвідуватимуть всі лекційні та практичні заняття. Якщо вони пропустили заняття, необхідно відпрацювати його. Відпрацювання відбувається онлайн та/або оффлайн згідно «Положення про порядок відпрацювання студентами Харківського національного медичного університету навчальних занять» та відповідно до графіку прийому відпрацювань, розміщеному на інформаційному стенді кафедри / на сторінці кафедри на платформі Moodle.

Письмові та домашні завдання треба виконувати повністю та вчасно, якщо у студентів/-ок виникають запитання, можна звернутися до викладача особисто або за електронною поштою, яку викладач/-ка надасть на першому практичному занятті.

Під час **лекційного заняття** студентам та студенткам рекомендовано вести конспект заняття та зберігати достатній рівень тиші. Ставити питання до лектора/-ки – це абсолютно нормально.

Практичні заняття

Активна участь під час обговорення, студенти/-ки мають бути готовими детально розбиратися в матеріалі, ставити запитання, висловлювати свою точку зору, дискутувати. Під час дискусії важливі:

- повага до колег,
- толерантність до інших та їхнього досвіду,
- сприйнятливність та неупередженість,
- здатність не погоджуватися з думкою, але шанувати особистість опонента/-ки,
- ретельна аргументація своєї думки та сміливість змінювати свою позицію під впливом доказів,

- я-висловлювання, коли людина уникає непотрібних узагальнювань, описує свої почуття і формулює свої побажання з опорою на власні думки і емоції,
- обов'язкове знайомство з першоджерелами.

Вітається творчий підхід у різних його проявах. Від студентів/-ок очікується зацікавленість участю у міських, всеукраїнських та міжнародних конференціях, конкурсах та інших заходах з предметного профілю.

Охорона праці

На першому занятті з курсу буде роз'яснено основні принципи охорони праці шляхом проведення відповідного інструктажу. Очікується, що кожен та кожна повинні знати, де найближчий до аудиторії евакуаційний вихід, де знаходиться вогнегасник, як їм користуватися тощо.

Поведінка в аудиторії. Основні «так» і «ні»

Студентству важливо дотримуватися правил належної поведінки в університеті. Ці правила є загальними для всіх, вони стосуються також і всього професорсько-викладацького складу та співробітників/-ць, і принципово не відрізняються від загальноприйнятих норм.

Під час занять дозволяється:

- залишати аудиторію на короткий час за потреби та за дозволом викладача (так само в онлайні);
- пити безалкогольні напої;
- фотографувати слайди презентацій;
- брати активну участь у ході заняття (див. Академічні очікування від студенток/-ів).

заборонено:

- їсти (за виключенням осіб, особливий медичний стан яких потребує іншого – в цьому випадку необхідне медичне підтвердження);
- палити, вживати алкогольні і навіть слабоалкогольні напої або наркотичні засоби;
- нецензурно висловлюватися або вживати слова, які ображають честь і гідність колег та професорсько-викладацького складу;
- грати в азартні ігри;
- наносити шкоду матеріально-технічній базі університету (псувати інвентар, обладнання; меблі, стіни, підлоги, засмічувати приміщення і території);
- галасувати, кричати або прослуховувати гучну музику під час занять.

Порядок інформування про зміни у силабусі. Викладач зобов'язаний проінформувати студентство про зміни, внесені до силабусу. Оновлений силабус розміщується на офіційному сайті університету відповідно до встановленого порядку.

5. АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ

Навчання в рамках дисципліни відбувається згідно Положення про академічну доброчесність та етику академічних взаємовідносин в

Харківському національному медичному університеті (див. http://files.knmu.edu.ua:8181/upload/redakt/doc_uchproc/polog_ad_etyka_text.pdf). Усі факти порушення академічної доброчесності як з боку студента, так і з боку викладача можуть бути винесені на розгляд Комісії з академічної доброчесності, етики та управління конфліктами (див. http://files.knmu.edu.ua:8181/upload/redakt/doc_uchproc/polog_komis_ad_text.pdf).

Кафедра філософії підтримує нульову толерантність до плагіату. Від студентів та студенток очікується бажання постійно підвищувати власну обізнаність в академічному письмі. На перших заняттях проводитимуться інформаційні заходи щодо того, що саме вважати плагіатом та як коректно здійснювати дослідницько-науковий пошук. Використання електронних гаджетів допускається виключно в навчальних цілях і з дозволу викладача.

6. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова

1. Загальна соціологія: [хрестоматія] / концепція, упоряд., перекл. А. В. Фурман, В. С. Біскуп, О. С. Морщакова. Київ : Видавництво Ліра-К, – 2019. – 354 с.
2. Лукашевич М. Соціологія : Загальний курс: Підручник/ Микола Лукашевич, Микола Туленков,; . – К.: Каравела, 2011. – 407 с.
3. Соціологія : навч. посібник для студ. вищ. навч. закладів – 2-ге вид., доопр., доп / за заг. ред. В.І. Докаша. – Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2012. – 448 с. ISBN 966-423-153-1.
4. Соціологія: навчальний посібник / О. Б. Петінова. – Одеса: Видавництво «Магістр», 2019. – 260 с.
5. Cockerham William C Medical Sociology. – Upper Saddle River, N.J. : Prentice Hall, 2010. – 416 p.

Допоміжна

1. Толстов І.В. Націєтворча роль літературної спадщини І.П. Котляревського. // Література. Духовність. Нація : Матеріали Всеукраїнської наукової конференції (ОКЗ «Національний літературно-меморіальний музей Г.С. Сковороди», 17 травня 2019 року). — Харків : Майдан, 2020. — С. 78-82
2. Sharoval, V. M., and I. V. Tolstov. “Quo Vadis: Anthropological Dimension of the Modern Civilization Crisis”. *Anthropological Measurements of Philosophical Research*, no. 19, June 2021, pp. 23-31,

7. ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

Посилання на сторінку освітнього компоненту в MOODLE

<http://distance.knmu.edu.ua/course/view.php?id=4117>

8. ІНШЕ

Положення про запобігання, попередження та врегулювання випадків, пов'язаних із сексуальними домаганнями і дискримінацією у ХНМУ
http://files.knmu.edu.ua:8181/upload/redakt/doc_uchproc/polog-sex.doc

Положення про академічну доброчесність та етику академічних взаємовідносин в Харківському національному медичному університеті
http://files.knmu.edu.ua:8181/upload/redakt/doc_uchproc/polog_ad_etyka_text.pdf

Положення про Комісію з академічної доброчесності, етики та управління конфліктами ХНМУ
http://files.knmu.edu.ua:8181/upload/redakt/doc_uchproc/polog_komis_ad_text.pdf

Положення про визнання результатів неформальної освіти в Харківському національному медичному університеті

http://files.knmu.edu.ua:8181/upload/redakt/doc_uchproc/polog_neform_osv.pdf

Інклюзивна освіта:

http://www.knmu.kharkov.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=7108%3A2021-03-10-14-08-02&catid=12%3A2011-05-10-07-16-32&Itemid=33&lang=uk

<http://www.alexandria.org.ua/>

<http://www.gumer.info/>

<http://yanko.lib.ru/>

<http://www.lib.ua-ru.net/>

<https://uk.wikipedia.org>

<https://scholar.google.com.ua>